

sæ cognitio ad superiorem deferatur. Tunc autem sententiæ non suspensivum, sed devolutivum effectum habere dicuntur.

(1) Appellationes autem non recipiuntur, neque in earum vim inhibitiones conceduntur, nisi primum constiterit, intra legitima tempora, atque à legitima persona, item à definitiva, vel habente vim definitivæ, aut gravamine, quod per definitivam reparari non possit, appellatum fuisse, idque patere debet ex publicis monumentis, quæ in actis exhibentur. Confer Benedictum XIV Const. *Ad militantis*, 48 § 45 p. 86 t. 1 ejus Bullar. ed. Ven. 1754; qua quidem constitutione multa de appellationibus, deque inhibitionibus comprehensa sunt.

(2) L. 32 §. 4 cod. de Appellat., cap. 55 eod.

(3) L. un ff. Nihil innovar. appellat. interpos., c. 7 de Appellat. in 6.

16. Plures vero sunt causæ, in quibus interposita appellatio impedimento non est, quominus lata sententia vim, et exitum habeat. Jure communi, appellatione non suspenduntur decreta de alimentis præstandis; neque datur suspensiva appellatio in causis de restitutione spoli, ac momentaneæ possessionis (1), in judiciis arbitratorum ex compromisso, in causis, ut ajunt, executivis, quæ ex populorum moribus, et legibus privilegium habent paratæ executionis. Apud nos provocatio nullam affert moram, et tarditatem causis in quibus duo continua, eaque concordia judicata edita sunt; itemque causis de menstrua diurnave mercede, de alimentis futuris, de restituendo deposito, de explenda solutione, quam quis syngrapha (2) se facturum promisit, de oneribus cameralibus, vel communitatis, de canonibus, pensionibusque domus, de obligationibus cameralibus, ceteris demum quæ à Benedicto XIV espressæ sunt (3).

(1) V. 27 ff. de Inoffic., L. un c. Si de moment.

(2) Hæ sunt syngraphæ quas vulgo appellamus *Pagarò per altrettanti*.

(3) Confer Benedictum XIV, Const. *Romanæ Curie* 115 §. 10 et seq. t. 1 ejus Bullarii p. 287 ed. Rom. seu Ven. 1754.

17. Sed et executionem sententiæ irrogatarum censurarum minime appellatio retardat (1); quod etiam obtinet in causis emendationis morum, nisi Antistes, uti supra dictum est, rem egerit supra modum, quem observare oportebat (2); itemque in causis, quarum executio à Concilio Tridentino remota appellatione mandata est (3).

(1) Cap. 55 de Appellat.

(2) Cap. 5 de Appellat.

(3) Consule Benedictum XIV. cit. Const. 48 §. 5 et seq. p. 82, ubi omnes hæ causæ, in quibus suspensiva appellatio non conceditur, accurate recen-

sentur. Vide etiam, quæ l. 1 tit. 6 §. 5 p. 299 dixi de appellatione interposita ab Episcopi judicio in beneficiis curatis, quæ per concursum collata sunt.

48. Ab omnibus iudicibus provocare fas est, præterquam à supremis Principibus (1), et à Summo Pontifice, cujus iudicium soli Deo subicitur (2). Nam absurdum esset inferiorem iudicem delere, aut emendare sententiam ejus, cui ipse subest, et cui summa in republica potestas est. Ea de causa inducta est appellatio, ut ex inferiore iudice gradatim provocetur ad superiorem, ac denique causa deferatur ad eum, qui reipublicæ cum imperio præest. Is cum in omnes, qui in republica continentur, imperium habeat, et potestatem, omnium tollere, delere, emendare sententias potest; ejus vero sententiæ ab iis, qui subjecti sunt, emendari, abrogarique non possunt.

(1) L. 1 ff. A quib. appell. non lic.

(2) Can. 16, et 17, c. 9 qu. 5, *Quid adhuc quæris examen*, inquit Agustinus oper. imperf. contra Julianum l. 2 opp. t. 10 col. 995 ed. Maurin. Ven. 1755, *quod apud Sedem Apostolicam factum est?* Sane appellantes à Summi Pontificis iudicio futurum Concilium, damnantur à Martino V, apud Guerram Epitom. Pontific. constitut. t. 1 p. 175 Ven. 1772, à Pio II, const. Execrabilis 5 l. 5 par. 5. Bullarii Roman. p. 97, Julio II, const. Suscepti 27 p. 312 ibid. Benedicto XIV, const. Altissimo 152 p. 524 t. 1 ejus Bullar. ed. Ven. 1754, Bulla in cæna Domini, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus. « L' Histoire de l' Eglise, inquit Cardinalis de Bussy, Meldensis Episcopus, in Docum. pastor. an. 1728 p. 59, nous apprend, qu' elle à rejété tous les appels faits contra les Bulles dogmatiques, et qu' elle à regardé, comme herétiques, et schismatiques ceux, qui les ont formé. » Idemque ipse habet Ep. ad Episc. Ebroicens, idemque Senonensis Archiepiscopus Languet Docum. pastor. advers. consult. Advocat. p. 9 et ep. 4 ad Episc. Bononiæ p. 26, et Cardinalis de Mailly Archiepiscopus Remensis Instruct. Pastor. au sujet de la Constitution *Unigenitus* an. 1719 p. 8, et idem quoque docet Thomassinus Diss. 12 in synod. Chaleed. n. 26, et Diss. 18 n. 96. Ipse Petrus de Marca concord. sacerdot. et imper. l. 2 c. 17 n. 1 testatur, quod *nunquam in Ecclesia admissa fuit provocatio à Papa ad Concilium*. Recte S. Bernardus Ep. 259 opp. t. 1 p. 198 ed. Horstii et Mabilonii Ven. 1781, Summi Pontificis sententiam *peremptoriam* vocat, de vobis? Si haberem iudicem, ad quem vos trahere possem, jam nunc ostenderem.... Extat quidem tribunal Christi, sed absit, ut ad illud appellem vos.... Itaque recurro ad eum, cui in præsentem datum est iudicare de universis; hoc est, ad vos: appello ad vos; vos iudicate inter me, et vos. Consule, inter ceteros, librum, cui titulus *Trattato dello scisma* c. 10; Da Valium de Supr. Rom. Pontif. in Eccles. potest. p. 4 qu. ult.; Serryom de Rom. Pontif. Diss. 2 c. 9; Roncagliam Animadvers. in Natal. Alexand. Hist. eccles. sæc. 15 et 14 Diss. 9 t. 8 p. 419 et seq. ed. Ven. 1776; Gasparem de Bocken, Dissert. Salisburgi edita an. 1725, qua ostenditur, *Soli Summo Pontifici Romano supremam in universam Ecclesiam potestatem, et de fide definiendi jus competere, nec ab illo ad Concilium generale appellari posse*; Zaccariam

Anti-Febron. t. 4 c. 5 et 6 p. 165 seq. ult. ed., et Anti-Febron. vindic. t. 4 Diss. 12 c. 4 p. 337; Cl. Gobertum *Ecclesia militans* etc. c. ult. t. 2 p. 558; et Bolgenium *Risposta al quesito cosa è un appellante?* quod quidem oppere graviter, nervoseque refutatur quidquid ab Appellantibus, novissime autem ab eorum gregali Petro Tamburinio proponitur. Illud postremo addam, quod est ab ipso Joanne Ludovico Moshemio, hæretico quidem homine, sed docto, et erudito, animadversum: *de Gallorum appellationibus ad Concilium universæ Ecclesiæ, unitatem Ecclesiæ spectabilem tollentibus*; scilicet: pugnantia loqui illos catholicos, qui ex Primatu Divini juris Romanum Pontificem totius Ecclesiæ, et Catholicæ unitatis centrum profiteuntur, et simul ab ejus judicio ad generale concilium appellari posse contendunt. Placuit laudare hoc testimonium, ut omnes intelligant, quod ipsi hæretici agnoscunt, et confitentur, appellationes ad futurum Concilium, cum catholica veritate de Primatu Summi Pontificis convenire non posse. Consule Ballerinum *de Vi ac ratione Primat. Pontific. tere per tot.*, et *de Potest. Eccles. Sum. Pontif. et Conc. Gen. c. 5 p. 66 et seq.*, et c. 9 §. 5 p. 159 et seq. ed. Augustæ Vindelic. 1770.

19. In civili republica summa hæc potestas est penes Principem, cui subjecti sunt omnes, qui ad illam pertinent. Quare ipse in cunctis negotiis, quæ civilis reipublicæ propria sunt, ab omnibus appellatur, omnium infirmat confirmatve sententias, quodque ab eo gestum est, subditorum judicio, et potestati subesse non potest (1). Hoc autem jus appellationis, non solum pars est intima summæ potestatis (2), sed etiam est necessaria pars officii, quo tenetur quisquis rempublicam cum imperio regit, qui in ejus custodia tamquam in specula, collocatus omnia circumspicere, atque observare debet, quemadmodum se unusquisque gerat in judiciis exercendis (3).

(1) Vid. Montesquieum *Exprit des loix*. liv. 28 chap. 27.

(2) Confer Grotium *de Jure belli, et Pacis* l. 2 c. 4 §. 15, et Heineccium *Jur. natur. et gent.* l. 2 c. 8 §. 157 opp. t. 8 p. 215 ed. cit.

(3) Consule Puffendorhium *de Jur. natur. et gent.* l. 7 c. 9, et Heineccium l. c. §. 150 et seq. p. 210 et seq.

20. Quod in civili republica princeps, id in ecclesiastica Summus Pontifex est; quoniam eum à Christo toti Ecclesiæ præpositum fuisse cum dignitate, et jurisdictione, certum est. Quare ut Princeps in civili republica omnium, quos sibi subjectos habet, appellationes recipit, et ex jure summi imperii, quod habet in republica, et ex officio, quod est annexum curæ, et sollicitudini omnium rerum, quæ in republica geruntur; ita Summus Pontifex, pari jure, et officio, in republica ecclesiastica omnes recipit appellationes, quæ propter res, vel propter personas hujus reipublicæ propriæ sunt. Itaque jus appellationum non extrinse-

cus accessit Summo Pontifici, sed affixum, et insitum est in ipso Primatu, atque in jurisdictione, quæ hujus Primatus Divina institutione propria est (1), quemadmodum qui civili reipublicæ cum imperio præest, omnium accipit appellationes subditorum, jure potestatis, et imperii sui.

(1) Eusebiani IV. sæculo, cum iniquam tullissent sententiam in S. Athanasium, atque hic ad Julium I. Summum Pontificem confugisset, hanc appellationem ægre tulerunt; sicuti constat ex Julii I. Ep. ad Eusebian. apud Constantium Ep. Pontific. Roman. col. 555 et seq. et Sozomeno *Histor.* l. 5 c. 7 p. 401 ed. Cantabrig. 1720. Photius IX. sæculo jus appellationum in discrimen revocavit, cum eoque consentiunt Zacharias Episcopus Chalcedonensis, Joannes Zonaras, Theodorus Balsamon, Marcus Ephesius, et Meletius Alexandrinus. In eodem luto hæsitavit Calvinus *Inst.* l. 4 c. 7, Marcus Antonius de Dominis *Apostata de Republ. Christ.* l. 4 c. 5, Melchior Leydekerus in *Dissert. de Libert. Eccles. Afric. et transmarin. appellat.*, aliique similes. Hincmarus Remensis IX. sæculo contendit, jus appellationum tantum à Sardicensi Concilio Summo Pontifici fuisse tributum, et eum posse quidem novos dare iudices in provincia, in qua Episcopi judicati sunt, ipsum vero causam Romæ judicare non posse. Eadem est sententia Petri de Marca *concord. sacerdot. et imper.* l. 7 c. 5, Quesnelli *Dissert.* 5 et 8 in opp. S. Leonis M., Du-Pinii de *Antiq. eccles. disciplin.* *Diss.* 2 c. 4 §. 5, Bohemerus etiam *Dissert. de Causis arduis, et majoribus*, multa cumulat tum adversus jus judicandi in causis majoribus, tum adversus jus appellationum, et multa item, ut ceteros mittam, habent Basnagius *Annal. politic. eccles.* ad an. 347 n. 11 seq., Febronius de *Eccles. stat.* c. 5 §. 6 n. 2, Van-Espenius *Jur. eccles.* par. 2 tit. 10 c. 1, Fleuryus *Disc.* 4 n. 5, Eybelius in libello; *Quid est Papa?* Sed jus ipsum appellationum, quod in Primatu hæret, solide, copioseque, præter ceteros, tumentur Baronius ad an. 347 n. 52 t. 4 p. 440 ibique Pagius in *Not.* n. 6 seq. p. 453 seq. et ad an. 419 n. 75 t. 7 p. 179 ed. Lucæ, Bellarminus *De Roman. Pontif.* l. 2 c. 21 seq. opp. t. 1 p. 550 seq. ed. Ven. 1731, Franciscus de Simeonibus *de Judiciar. Summ. Pontific. potest.* l. 2 c. 20, Natalis Alexander *Histor. eccles. Dissert.* 28 in sæc. IV t. 4 p. 462 et seq. ed. Ven. 1776, ibique notarum Auctores p. 481 seq., Christianus Lupus peculiari opere de *Appellationibus*, Zalwenius *Inst. Canonic.* t. 2 qu. 4 c. 4 §. 5, Benedictus XIV. de *Synod. diocæs.* l. 4 c. 5 n. 2, Archiepiscopus Senonensis *Instruction Pastorale contenant une troisième lettre à un Conseiller du Parlement de Paris.* an. 1755, David in opere *Des jugemens canoniques* chap. 8 art. 1, Gerardus Castel *Controv. historic. eccles. controuv.* 51, Auctor dissertationis Romæ editæ an. 1768 *de Appellationibus*, Fratres Ballerini in ed. opp. S. Leonis M. *Observat.* ad *dissert.* 5. Quesnelli t. 2 col. 927 et seq., ac VV. CCL. Mamachus ad Auctorem opp. *Quid est Papa?* Ep. 5 p. 254 et seq. t. 1, et Zaccaria *Anti-Febron.* t. 5 l. 5 per tot. et in *Anti-Febron. vindic.* t. 5 Diss. 7 c. 5 et 6 p. 451 seq.

21. Certe Christus non alios constituit magistratus, qui Ecclesiam regerent, quam Episcopos, et unum omnium caput, ac principem, Summum Pontificem, qui et Episcopis, et cunctis Christianæ reipublicæ civibus dignitate, ac jurisdictione præesset.

Si secundum hanc Christi institutionem, alicujus Episcopi iudicium emendari, abrogarique debuisset (et vero nemo non fatebitur, omnes homines errare posse, ideoque inventum est remedium appellationis, ut iudicis error corrigatur); quis id præstare, et quem iudicio injuria damnatus appellare potuisset? Haud sane alius Episcopus Episcopi sententiam infirmare potuisset, quoniam Christus nullam uni Episcopo supra ceteros Episcopos potestatem, et jurisdictionem attribuit. Atqui appellatio provocatio est ab inferiore iudice ad superiorem. Ergo cum omnium hominum sententiæ errori subsint, cum æquum, ac necessarium sit emendare errorem, qui alteri perniciem affert, cum hic error à superiore magistratu per appellationem sit emendandus, cum Christi institutione omnes Episcopi pares potestate sint, ac nemo in alium habeat jurisdictionem; consequens est, ut tantum Pontifex, cui uni hæc jurisdictio, et potestas in omnes data est, aliorum Episcoporum sententias é medio tollere, atque abrogare possit. Ad vero est, quod jus appellationis vocamus.

22. Post Christi mortem, visum est alios etiam constituere magistratus, qui Summo Pontifici subessent, præessent tamen Episcopis; sed id sola hominum lege factum est. Nimirum cum Petrus, ejusque successores Romani Pontifices, nec ubique præsto esse, nec omnibus omnium Episcoporum negotiis ubique opportune consulere possent, ecclesiastica institutione provisum est, ut unaquæque provincia haberet Antistitem, qui ejus Episcopis, et in quavis majori diocesi unus item esset Antistes, qui et illi, et ei subjectis Episcopis præsideret. Ita Metropolitanæ, et Patriarchæ instituti sunt, omnino ex lege Ecclesiastica, non Divina; et utrisque data sunt jura eorum præfecturæ, et jurisdictionis propria. Inter cetera vero datum est jus appellationis, quod adversus Episcopi sententiam Metropolitanæ, adversus sententiam Metropolitanæ Patriarchæ competit, quod ille Episcopis, hic vero et Episcopis, et Metropolitanis superior est (1).

(1) Huc sane spectat communis regula, quæ est in Concilio Carthaginensi III. an. 597 can. 10 apud Labbæum col. 1401 t. 2: « Ut à quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, ubi est major auctoritas, provocare liceat. »

23. Quidquid vero auctoritatis in Episcopos Patriarchis, et Metropolitanis Ecclesiastica lege concessum est, tantum cum consensu, saltem tacito, et præsumpto Summi Pontificis, concedi potuit. Cum enim ipse unus ex divino instituto in Episcopos habe-

ret potestatem, ejus sane pars ad alios transferri non poterat, nisi assentiretur ille, qui eam totam à Christo potestatem, et jurisdictionem acceperat. Sed cum Concilia in Patriarchas, et Metropolitanas contulerunt partem jurisdictionis, et potestatis, quæ Christi instituto unius Summi Pontificis propria erat, cumque Pontifices id fieri siverunt, neque hi se abdicarunt potestate sua, quam à Christo habebant, neque eam Concilia ipsis eripere potuerunt.

24. Quare Metropolitanis, et Patriarchis datum quidem est jus appellationum à sententiis Episcoporum, quoniam illos his superiores fecerat lex Ecclesiastica, hoc est ipsis attribuerat partem jurisdictionis, et potestatis, quam in Episcopos tantum Summi Pontifices Divina lege obtinebant; sed hi semper potestatem, quam habebant initio, retinuerunt. Christi instituto, ab Episcopi sententia unus Pontifex appellari potuisset, lege ecclesiastica appellantur etiam Metropolitanæ, et Patriarchæ; sed semper integrum est jus appellationum, quod in Primatu hæret.

25. Et quoniam prima, à Christo procedens, institutio Primatus erat, ut solus Pontifex confirmaret, infirmaretve sententias Episcoporum, in quos ipse unus jurisdictionem habebat; Ecclesia autem hujus potestatis participes fecit Patriarchas, et Metropolitanas, sed non eam ademit illi, cui Christus dederat; profecto summus Pontifex non tantum à sententiis Patriarcharum, et Metropolitanarum, sed etiam illico à sententiis Episcoporum appellari potest. Illæ quidem appellationes pertinent ad summam, et supremam potestatem in omnes Episcopos. Metropolitanas, Patriarchas, quam nemo communem habet cum Capite, et Principe Ecclesiæ; hæ procedunt ex eadem potestate, quæ hac in parte communis facta est etiam Patriarchis, et Metropolitanis, non tamen Summo Pontifici erepta.

26. Itaque si Pontifex statim velit cognoscere sententias Episcoporum, omissis mediis, hoc est, Metropolitanis, et Patriarchis, quos inter Pontificem, et Episcopos lex Ecclesiæ medios possuit, utitur jure, quod à Christo habuit, et quod ei integrum est relictum, etiam postquam Patriarchis, et Metropolitanis commune factum est. Lex Ecclesiæ, quæ sola Patriarchas supra Episcopos constituit, eos appellandi facultatem dedit, omisso iudice, quem recta appellandi ratio medium interponebat (1). An quod ex lege ecclesiastica Patriarchis licet, non licebit Summo Pontifici, quem unum lex divina Episcopis superiorem fecit, et cui lex Ecclesiæ

semper integram reliquit eam quoque potestatis partem, quam Patriarchis, et Metropolitibus communem fecit?

(1) Confer quæ dixi l. 1 tit. 5 Sect. 3 §. 53 not. 1, p. 174.

27. Fieri quidem interdum potest, ut non expediat omittere medios iudices, atque ad Sedem Apostolicam statim confugere; quin etiam interdum locorum distantia, fraudis metas, rerum difficultas, periculum ne resciri accurate possint, quæ procul gesta sunt, facere potest, ut non videatur interponenda ad Summum Pontificem appellatio. Tum autem ipse suo jure non utitur; sed non ideo quia peculiaribus de causis interdum non expedit, Summum Pontificem suo jure uti, exinde efficitur, ut ipse revera non habeat potestatem (1). Ea de causa Africani Patres, qui Episcoporum appellationes ad Sedem Apostolicam plus semel æquissimo animo probaverant (2), Apiarii Presbyteri appellationi modeste resisterunt (3); quoniam hæc appellatio temporis, locorum, personæ rationi minus congruere videbatur (4).

(1) Simili modo S. Bernardus l. 3 de Consid. c. 4 574 t. 2 ed. Mabii. Ven. 1781, aliquas reprehendit exemptiones, quæ mala afferbant, ab hisque concedendis detertere conatur Eugenium III., sed tamen non ideo negat Pontificis auctoritatem: « Sic facitudo, inquit, probatis vos habere plenitudinem potestatis, sed justitiæ forte non ita. Facilis hoc, quia potestis; sed utrum et debeatis, quæstio est. » Sardicenses quoque canones cum innuant, causas appellationum Episcoporum à Romano Pontifice per delegatos in provincia iudices, vel per legatum in eam missum esse cognoscendas, pertinent ad illud, quod magis expedire videbatur, non Pontificiam auctoritatem in discrimen revocant; imo can. 4 t. 2 col. 659. Collect. Labbæi ed. Ven., diserte memorantur causæ episcopales agendæ *in urbe Roma, et in judicio Romani Episcopi determinandæ*.

(2) Plurimum appellationum Episcopaliū exempla, quæ consuetudinem ostendant, ultro confessi sunt Africani Patres, uti constat ex Augustini epistola, quam Constantius descripsit inter epistolas Cælestini Ep. 1 n. 3 col. 1056. Tum antiqua, ac recentia hujusmodi exempla indicans Augustinus inquit: *quæ, ut à nostris temporibus remotissima, non requiram, recentia memorabo*; ac tria profert exempla, eaque ex una provincia Cæsariensi, et in particulari tantum judiciorum specie, quæ Augustini causæ congruebat, unde facilis est de aliis quoque provinciis, aliisque judiciis conjectura. Recte in hunc locum monet Constantius: *Apostolicæ Sedis in Afrorum judicis potestas* (addenda etiam consuetudo) *hic aperte prædicatur*. Ipse in causa Antonii Episcopi Fussalensis, de qua Augustinus in eadem epistola loquitur, appellatio fuit primum ad Bonifacium Pontificem, cui ipse Numidiæ Primas assensus est, traditis ei commendatis ad eundem Bonifacium literis, deinde ad Cælestinum, cujus iudicio Augustinus obsequutus est, cum ad eum gesta transmisit.

(3) Recte observat Cardinalis Orsius *Histor. Eccles. l. 17 n. 46 p. 150*

t. 12 ed. Rom., synodicam epistolam Concilii Africani ad Cælestinum, non præcipientium, atque audacter obsistentium esse; sed Afros tantum adhibere preces, quibus Pontificem rogant, ut repellat coerceatque auctoritate sua licentiam Presbyterorum, aliorumque clericorum, qui appellationis beneficio abutebantur; eos præterea non rogare, ut omnes rejiciantur, sed *ut ad aures venientes non facilius admittatis, ne præpropere, vel indubite videantur restitui*.

(4) Sane, ut animadverterunt Fratres Ballerini *Observat. in 1 part. Diss. 5 Quesnelli n. 50 opp. S. Leonis t. 2 col. 971*, sive inspiciantur acta Synodi an. 419, sive literæ in causa Apiarii ad Bonifacium, et Cælestinum datæ, manifestum est, nulla unquam ex parte jus Sedis Apostolicæ recipienti appellationes in discrimen fuisse vocatum. Omnis rei ratio petitur ex fraudis periculo, ex temporum dilationibus, ex testium, locorumque difficultatibus. Accedit, quod Apiarius simplex erat Presbyter, neque Africani Patres ob illas, quas memoravi, causas, expedire putabant, quod Presbyteris, ceterisque clericis transmarinæ appellationes permetterentur. Nam cuius facile concessa appellandi facultate, fere quotidie redissent pericula, et difficultates; quarum causa illam Apiarii provocationem ægre ferebant. His incommodis hactenus obviam ierat Africanæ Ecclesiæ consuetudo, per quam receptum erat, ut clericorum causæ in ea regione finirentur; quare Africani Patres illa incommoda, et pericula objiciebant, illamque urgebant consuetudinem, ne Apiarii provocatio admitteretur. Neque vero cum illi consuetudinem proponebant, quidquam detrahebant de jure Primatus, quod nunquam in discrimen revocarunt. Nam eo firmo, et immoto, per legitimam consuetudinem, quæ scilicet cum expresso, aut tacito Summi Pontificis consensu fuisset inducta, potuissent Africani jus acquirere finiendi in sua regione, sine ullo appellationis beneficio, suorum clericorum controversias. Simili modo, quamquam jus confugiendi ad Principem semper integrum esse debeat, tamen populus ei subditus per consuetudinem acquirere potest privilegium iudicandi suorum causas sine appellatione, ut docet Grotius de Jure belli. et pæc. l. 2 c. 4 §. 15; neque ideo quis dicat, Principe in civili republica non habere potestatem, quæ summo imperio affixa est. Hanc igitur consuetudinem Africani Patres urgebant; ignorantes, eam à Sardicensi Concilio ruptam, sublataque fuisse, eamque ut firmarent consuetudinem, an. 418 novum illud edidit canonem, ne Presbyteri, et clerici ad transmarina iudicia confugerent. Sane Pontifex in ea controversia proponebat canones Sardicenses, quos Nicænos vocabat, quod hi illis confirmati fuerant, et quod sterant conditi à pluribus Episcopis, qui Nicænæ Synodo interfuerant, ut observat Amortius *Elem. jur. canonic. t. 1 p. 5 seq. Responderunt Afri, se hos canones ignorare, agentes in Ep. ad Cælestinum apud Constantium Ep. Pontific. Roman. n. 4 col. 1061, et 1062: Nam ut aliqui, tamquam à Tuæ Sanctitatis latere, mittantur, in nulla invenimus Patrum synodo constitutum; quia illud, quod pridem per eundem Coepiscopum nostrum Faustinum, tanquam ex parte Nicæni concilii, exinde transmisisti, in conciliis verioribus... tale aliquid non potuimus reperire. Quibus ex verbis manifestum est, eos sine cunctatione paruisse, si canones novissent Sardicensis Concilii, cui, præter ceteros, etiam Gratus Carthaginensis Episcopus interfuerat, uti observant Constantius in Not. lit. E. l. c., et Tillemontius art. 324 in Vit. Augustin. t. 13 p. 864, qui de cetero his appellationibus minus favent. Revera ipsi Africani Patres an. 419 ad Zosimum dedere literas, quarum mentio est in Ep. 2 ad Bonifacium l. apud Constantium col. 1012 et 1014, et quibus ipsi dicunt hæc: *curavimus, ut ea (Sardicensia decreta) servari sine ulla injuria paulisper si-**

neremus, usque ad inquisitionem statutorum Nicæni Concilii. Ipsa hæc temporis Concilia demonstrant, Afros, repertis canonibus, de quibus quærebatur, statim Summo Pontifici obsequuturos. Late hoc argumentum persequuntur Fratres Ballerini cit. Observ. in 4 p. Dissert. 5. Quesnelli col. 955 et seq. Atque hæc quidem de Presbyteri appellatione disputatio fuit; verum de Episcoporum ad Sedem Apostolicam appellationibus minime actum est, neque iis unquam Africani Patres resisterunt. Imo et remotissima, et recentia, uti loquitur Augustinus loc. cit., erant exempla appellationum; et vero ipse Augustinus appellationes memorat Prisci, Victoris, Laurentii, Antonii Fussalensis, qui omnes Africani Episcopi erant. In eadem causa sunt Cæcilianus, et Lupicinus, similiter Africani Episcopi; ex quibus intelligitur, consuetudinem, quam Afri de Presbyteris, minoribusque clericis urgebant, numquam ad Episcopos fuisse traductam. Revera de appellationibus clericorum erat Africanus Canon, quem in illo controversiæ æstu Afri condiderant, ut firmarent consuetudinem, quam proponebant; sed de Episcopis nusquam cautum fuerat, ut ipsi Apostolicam Sedem non appellarent. Neque scrupulum aliquem injicere potest id, quod Carthaginiensi Concilio an. 419 Can. 28 apud Dionysium Cod. Can. Eccl. Afric. in Biblioth. Jur. Can. Justelli t. 1 p. 544 ed. Paris. 1661 constitutum est; quo quidem canone confirmatur id, quod de vetitis Presbyterorum, aliorumque clericorum appellationibus superiori anno sancitum fuerat, atque additur: *sicut et Episcopis sæpius constitutum est*. Verba hæc quibusdam viris doctis, presertim Natali Alexandro Hist. ecc. diss. 28 in sæc. IV. prop. 5 t. 4 p. 479 ed. cit., et Orsio Cardinali Hist. eccles. l. 27 n. 56 t. 12 p. 454 ed. Rom. falsa, ac per fraudem adjecta videntur. Sed ut ut vera, et germana habeantur, certe eo canone prohiberi non possunt episcoporum appellationes, quæ sæpius vetitæ dicantur; et tamen numquam eas vetitas fuisse constat, quin earum et remotissima, et recentia exempla sunt, ut loquitur Augustinus. Adde, quod Africani Patres in Apiarii causa usque ad inquisitionem Nicænorum, curarunt servanda à Zosimo prolata statuta, uti ipsi loquuntur in cit. Ep. 2 ad Bonifacium I., ac denique cuncta sunt composita, uti patet ex epistola ad Bonifacium, quam describunt Mansius t. 4 Concilior. p. 481, et Amortius Elem. jur. canon. t. 1 in Append. p. 458 ed. Ven. 1765. Quis credant, eo ipso anno, quo omnia sunt composita, contra jus hæcenus observatum, contra consuetudinem tum antiquioris, tum recentioris temporis, Episcopos appellare Summum Pontificem fuisse prohibitos? Itaque longe alius hujus canonis sensus est, quod solide, nervoseque ostendunt Fratres Ballerini l. c. col. 966, et Cl. Zaccaria Anti-Febron. t. 3 l. 5 c. 4 n. 12. Scilicet eo canone id constituitur, ut Presbyteri ad transmarina judicia non confugiant, sed Primate, aut universale concilium appellent; quæ appellatio ad Primate, aut ad universale concilium sæpius de Episcopis constituta est. Id vero non excludit transmarinas appellationes Episcoporum; sed sicuti Episcopi in appellationibus, quas in provinciis in terposuerant, iudices habebant Primate, aut universale concilium, ita etiam Presbyteri, ac Diaconi iisdem iudicibus in posterum uti jubentur.

28. Lapsu temporum jus hoc appellationum ad Summum Pontificem, etiam Ecclesiæ lege (1). et consuetudine (2) firmatum est. Verum utraque non novum jus constituit, sed jam constitutum, et hærens in Primatu confirmavit (3). Quare qui jus quarundam appellationum Summo Pontifici tantum esse putant ex

jure Patriarchico, ii faciunt, ut quod ex jure Divino Pontifex habet id ex jure Ecclesiastico habere videatur. Sed Patriarchas supra Episcopos posuit sola lex Ecclesiæ, Summum Pontificem ipse Christus. Itaque illi opus habent Ecclesiæ lege, sine qua Episcopis superiores non sunt, ut appellationes recipiant à sententiis Episcoporum; sed hac lege Ecclesiæ, et hoc jure Patriarchico opus non habet Summus Pontifex, qui à Christo supra Episcopos jurisdictionem accepit.

(1) Jus appellationum ad Sedem Apostolicam confirmatum fuisse Sardicensi Concilio, ita compertum, exploratumque est, ut se plane ecclesiasticæ historiæ rudes, et ignaros fateantur, qui huc etiam pertrahunt Isidorianas Decretales, quæ post quinque fere sæcula in manus hominum pervenerunt. Nolo in horum ineptiis refutandis frustra operam terere; quia si jam an. 547, quo Synodus Sardicensis habita est, jus appellationum ad Sedem Apostolicam probatum, confirmatumque fuerat, plane se deridendos præbent, qui ea de re initium juris positivi à falsis Isidori decretalibus ducendum esse arbitrantur. Sunt autem in Sardicensi Concilio canones tres, qui ad hunc locum pertinent: nimirum can. 3, 4, 7 seu 5 t. 2 concil. col. 659 collect. Labbæi. Can. 3, ut ostendunt Fratres Ballerini l. c. col. 947, non pertinet ad appellationes, quæ post omnia gradatim excusa judicia, postremo loco ad Sedem Apostolicam interponuntur; sed pertinet ad secundum iudicium, quod statim post primum iudicium à Summo Pontifice constitueretur. Novum id quidem erat ex eorum temporum consuetudine, ut qui primo iudicio damnatus fuerat, non statim iret ad Episcopos finitimæ provinciæ, ut cautum erat Concilio Antiocheno can. 14, Conc. t. 2 col. 591 collect. Labbæi; propterea dictum est: « Si vobis placet, S. Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his, qui causam examinarunt, Julio Romano Episcopo; et si iudicaverit renovandum esse iudicium, renovetur, et det iudices. » Sed ratio Primatus, et studium coercendi audaciam Eusebianorum, qui Romano Pontifici in causis Orientis jus suum eripere conabantur, fecit, ut novum illud jus constitueretur. De appellationibus diserte agunt canones 4 et 7 seu 5, iisque constitutum est, quod Summus Pontifex appellationes recipiat, ac det iudices appellantis, vel ipse, *causa cognita, sententiam ferat*. Quod clarius explicat interpretatio Dionysii Exigui cit. can. 4, quæ his est concepta verbis: « Cum aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum iudicio, et proclamaverit, agendum sibi negotium in Urbe Roma; alter Episcopus in ejus cathedra, post appellationem ejus, qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio Episcopi Romani determinata. » Basnagius, Du-Pinius, Quesnellus, et ceteri, qui Sardicenses Canones in Oriente receptos negant, refutantur certissimis testimoniis, et monumentis, quæ, præter ceteros, collegerunt Fratres Ballerini cit. t. 2 opp. S. Leon. col. 95 et t. 5 p. 54 et seq., ac Josephus Sim. Assemanius Biblioth. jur. orient. t. 1 l. 1 c. 5 p. 110. Recte Græcorum canonum interpres, Theodorus Prodromus Senior, apud Papadopolum Prænot. mystag. p. 567, de his canonibus Sardicenses dicit hæc: « Damnatis in omni iudicio, semper licet appellare ad Romanum Episcopum, et hujus imperio iterum iudicari, aut ab eo, aut à suis legatis. » De Sardicensibus canonibus, præter Ballerinos, accurate, et copiose egerunt Natalis Alexander histor. eccles. diss. 28 in sæc. 4 t. 4 p. 462 et seq. cit. ed. Ven., Zaccaria Anti-Febronio t. 3 l. 5 c. 5 p. 478 ed. Casenæ, et